

ชื่อวิทยานิพนธ์	: พระเมตไตยพุทธเจ้า: แนวคิด ความเชื่อและอิทธิพลต่อสังคมไทย
ผู้วิจัย	: พระครูสมุห์อินทร์วงศ์ อิสสรภาณี (วงศ์ไชยคำ)
ปริญญา	: พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	: พระมหาดวงจันทร์ คุดตาสีโล, ดร. ป.ธ.๕, พธ.บ. (ศาสนา), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies) : ผศ.ดร.ปรุทธิ์ บุญศรีตัน ป.ธ.๙, พธ.บ. (ปรัชญา), ศษ.บ. (ภาษาไทย), อ.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) : ดร.ไพฑูรย์ รื่นสัตย์ ป.ธ.๗, ศน.บ, ศน.ม., M.Phil., Ph.D. (Buddhist Studies)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องพระเมตไตยพุทธเจ้าในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อและอิทธิพลเรื่องพระเมตไตยพุทธเจ้าในสังคมไทย และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติสำหรับไปสู่โลกพระเมตไตยพุทธเจ้าที่เหมาะสม

ผลการศึกษาพบว่า พระโคตมพุทธเจ้าได้ทรงพยากรณ์ไว้ว่า พระเมตไตยพุทธเจ้าจะเสด็จอุบัติขึ้นในโลกเมื่อมนุษย์มีอายุขัย ๘๐,๐๐๐ ปี ที่มาของพระนาม “เมตไตย” นั้นหนึ่งว่าเป็นเพราะอรรถตามพระมารดาว่า มิตตา อีกนัยหนึ่งว่า เป็นเพราะอรรถว่า “เมตตา” แปลว่า ความรัก หรือความเป็นมิตร ปัจจุบันเสวยพระชาติเป็น นางเทพบุตร ประทับอยู่บนสวรรค์ชั้นดุสิต รอการเสด็จลงมาตรัสรู้ในอนาคตหลังจากผ่านยุคความเสื่อมแห่งพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์ปัจจุบัน ผู้ที่ปรารถนาจะพ้นศาสนาของพระเมตไตยพุทธเจ้าต้องเจริญกุศลธรรมบถทั้ง ๑๐ ประการเป็นอย่างมาก ฟังพระธรรมเทศนาพระเวสสันดรชาดก ๑๓ กัณฑ์ให้จบภายในหนึ่งวัน เว้นจากการทำอนันตริยกรรมทั้ง ๕ ประการโดยเด็ดขาด

ความเชื่อเกี่ยวกับพระเมตไตยพุทธเจ้าปรากฏขึ้นในประเทศไทยครั้งแรกในวัฒนธรรมทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๖) เริ่มต้นจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถาและคัมภีร์อนาคตวงศ์ นอกจากนั้นยังได้พัฒนาออกเป็นแนวคิดต่างๆ อย่างหลากหลายแตกต่างกันไปตามบริบททางวัฒนธรรม ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อเหล่านี้เปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์ตราบจนถึงปัจจุบัน แตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค ท้องถิ่น วัฒนธรรม

อิทธิพลของความเชื่อเรื่องพระเมตไตรยพุทธเจ้าได้ส่งผลต่อสังคมไทยในหลากหลายมิติ เช่น ทางด้านศิลปกรรม ดังจะเห็นได้จากงานประติมากรรมรูปพระเมตไตรยพุทธเจ้าที่มีพัฒนาการมาจาก รูปของฤาษี รูปเทวดา และรูปของพระภิกษุในปัจจุบัน อิทธิพลต่อวรรณกรรม เช่น การแต่งคาถาบูชาพระเมตไตรยพุทธเจ้า การนำความเชื่อเรื่องพระเจ้า ๕ พระองค์ไปแต่งผูกเป็นย่นต์ การแต่งบทสวดสรรเสริญพระเมตไตรยพุทธเจ้า เป็นต้น

แนวคิดเรื่องพระเมตไตรยพุทธเจ้าทั้งในมิติที่เป็นเรื่องของอนาคตและมิติที่เป็นเรื่องของปัจจุบัน สามารถนำแนวคิดนั้นมาประยุกต์เพื่อพัฒนาสังคมไทยในปัจจุบันนี้ได้ โดยการนำความรู้เรื่องพระเมตไตรยพุทธเจ้า ทั้งในด้านแนวคิดทั่วไป ความเชื่อและอิทธิพล มาเป็นเป้าหมายหลักและกระบวนการในการพัฒนา จากนั้นจึงประยุกต์หลักธรรมที่ปรากฏในองค์ความรู้เหล่านั้นมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์